

ЗМІСТ

ІСТОРІЯ	Казарова Г.С. Світські субсидії англійського парламенту XVI – початку XVII ст. 3	
	Морозов О.В. Правоохоронна діяльність митних органів Російської імперії в українських губерніях (остання чверть XIX-початок XX ст.) 8	
	Марценюк Л.М. Ідея української державності в позиціях націонал-комуністів (1918-1920 рр.) 13	
	Бабічева О.С. Єврейські погроми в Україні в період громадянської війни у 1919р. 19	
	Агапов В.Л. Стан системи життєзабезпечення шахтарських міст УРСР у 80-ті рр. XX століття 25	
ФІЛОСОФІЯ	Мамай Н.М. Проблема пізнання у філософії Ф.Ніцше 30	
	Микитинець О.І. Хронотипні характеристики сну як текстової реальності (на матеріалі праць П.О. Флоренського) 32	
	Айтов С.Ш. Эпистемологические историко-антропологические подходы культурологи и семиотики 1960-1980 гг. 35	
	Власова Т.И. Идентичность и гендерная дифференциация в постмодерне 39	
	Звенігородська О.П. Соціально-філософські засади становлення світоглядних уявлень громадянського суспільства 42	
	Кострюков С.В. Культура і влада: взаємодії кризь призму державотворення 47	
	Кравцов Ю.С. О специфике моделирования виртуальных форм социальных взаимодействий в информационном обществе 51	
	Шавкун І.Г. Проблема корпоративної соціальної відповідальності топ-менеджменту: методологічний аспект 57	
	СОЦІОЛОГІЯ	Карпенко Г.В. «Відношення до здоров'я» як соціологічне поняття 61
		Гордієнко Н.М. Освітні можливості осіб з інвалідністю як гарант успішного засвоєння соціальних норм 64
Толкачова Г.В. Слухацькі аудиторії в рамках масової музичної культури 68		
Гудзенко О.З. Идеология социального успеха в современном социокультурном пространстве 71		
Кошелев А.В. Эвристические возможности социологических теорий для конституирования эффективных моделей регионального управления 74		
Береговой В.І. Соціологічний дух в американській соціології (1890 – 1918 рр.), (1945 – 1991 рр.) 77		
ПОЛІТОЛОГІЯ	Тулиця О.Л. Особливості моделі оптимального політичного статусу профспілок у сучасній Україні: питання теорії та практики 83	
	Кудіна О.О. Роль громадсько-політичних об'єднань у реалізації електоральних прав громадян України 87	
	Молчанова К.Ю. Історія та легітимізація децентралізації державної влади в країнах Європи 91	
	Долід В.В. Ставлення англійських лібералів до колоніальної політики консерваторів у Південній Африці в середині 90-х років XIX століття 97	
	Ткаченко О.М. Наталія Кобринська як фундаторка українського фемінізму 102	
	Штука І.А. Вплив тоталітарної спадщини на формування політичної культури українського суспільства 106	
	Макаренко Б.Г. Захист прав людини та політична стабільність: проблеми взаємозв'язку в умовах демократичного політичного процесу 109	
	Северинюк В.М. Психологічне підґрунтя індивідуальної політичної поведінки 113	
	Возняк О.В. Політична міфологія як система представництва суспільно-політичних інтересів 118	
	Сенюшкин Е.А. Взаимодействие государства и гражданского общества как фактор реализации концепции устойчивого развития 121	
	Сергеев В.С. Політичні мережі в інформаційному суспільстві: нові перспективи та проблеми інтеграції 127	
	Худолій А.О. Актуальні питання дослідження стереотипів 131	
	Крет О.В. Структура транспарентності влади 136	
Вівчар І.В. Особливості інтеграції на пострадянському просторі 139		
РЕЦЕНЗІЯ		
Глуценко Ю.В. Институціоналізація вітчизняної соціології: нові горизонти 144		
ХРОНІКА НАУКОВОГО ЖИТТЯ		
Гилюн А.В., Тутик В.Г. Э.Дюркгейм и современность (материалы «круглого стола») 147		
ПАМ'ЯТІ ВЧЕНОГО		
Беленок А.А. Большая жизнь простого человека 151		
АНОТАЦІЯ		
	154	

CONTENTS

HISTORY	<p>Kazarova G.S. Lay Subsidies of the English Parliament of the 16th – Beginning of the 17th Centuries 3</p> <p>Morozov O.V. The Enforcement Activity of the Russian empire's Customs Service in Ukraine (the 19th – the 20th Centuries). 8</p> <p>Martsenyuck L.M. Idea of the Ukrainian State System in Views of National-Communists (1918–1920) 13</p> <p>Babicheva O.S. Jewish Massacres in Ukraine During the Civil War in 1919 19</p> <p>Agapov V.L. The State of the Life Support System in Miner Towns of the UkrSSR in 1980s of the 20th Century 25</p>
PHILOSOPHY	<p>Mamay N.N. The Problem of the Cognition in Philosophy of F. Nietzsche 30</p> <p>Mykytynets' O.I. Chronotopic Characteristics of a Dream as Text Reality (based on the P.A. Florensky's works) 32</p> <p>Aytov S.Sh. Epistemological Historical-Anthropological Approaches of Culturology and Semiotics in 1960–1980s 35</p> <p>Vlasova T.I. Identity and Gender Differentiation in Postmodern 39</p> <p>Zvenigorods'ka O.P. Social-Philosophical Bases of Becoming of the World View Presentations of Civil Society 42</p> <p>Kostryukov S.V. Culture and Power: Interactions in the Light of State Formation 47</p> <p>Kravtsov Yu.S. About Specifics of Modeling of Virtual Forms of Social Interactions in Information Society 51</p> <p>Shavkun I.G. Problem of Corporative Social Responsibility of Top-Management: Methodological Aspect 57</p>
SOCIOLOGY	<p>Karpenko G.V. «Attitude to Health» as Sociological Definition 61</p> <p>Gordienko N.M. Educational Possibilities of Persons with Disability as a Guarantor of the Successful Mastering of Social Norms 64</p> <p>Tolkachova G.V. Audiences of Listeners in the Mass Music Culture Context 68</p> <p>Gudzenko O.Z. Ideology of Social Success in Contemporary Sociocultural Space 71</p> <p>Koshelev A.V. Eurestical Opportunities of the Sociological Theories for Construction of Effective Models of Regional Management 74</p> <p>Beregovoj V.I. Sociological Spirit in American Sociology (1890–1918), (1945–1991) 77</p>
POLITICAL SCIENCES	<p>Tupytsya O.L. Peculiarities of Model of Optimal Political Status of Trade Unions in Contemporary Ukraine: Questions of Theory and Practice 83</p> <p>Kydina O.O. Role of Civil-Political Unions in Realization of Electoral Rights of Ukrainian Citizens 87</p> <p>Molchanova K.Yu. History and Legitimization of Decentralization of State Power in European Countries 91</p> <p>Dolid V.V. The English liberals' Attitude to the Colonial Policy of Conservative in South Africa in the Middle of 1990s. 97</p> <p>Tkachenko O.M. Natalia Kobryns'ka as Founder of Ukrainian Feminism 102</p> <p>Shtuka I.A. The Influence of Totalitarian Inheritance on the Forming of the political Culture of Ukrainian Society 106</p> <p>Makarenko B.G. Defense of Human Rights and Political Stability: Problems of Interrelations in Conditions of Democratic Political Process 109</p> <p>Severinyuck V.M. Psychological Background of the Individual Political Behavior 113</p> <p>Voznyack O.V. Political Mythology as a System of Representation of Public Political Interests 118</p> <p>Senyushkin E.A. The Cooperation of the State and Civil Society as a Factor of Realization of the Conception of Sustainable Development 121</p> <p>Sergeev V.S. Political Nets in Information Society: New Perspectives and Problems of Integration 127</p> <p>Khudolij A.O. Actual Questions of Researching of Stereotypes 131</p> <p>Kret O.V. The Structure of the Transparency Power 136</p> <p>Vivchar I.V. The Peculiarities of the Integrative Process on the Postsoviet Space 139</p>
	<p>REVIEWS</p> <p>Glushchenko Yu.V. Institutionalization of Native Sociology: New Horizons 144</p>
	<p>CHRONICLES OF SCIENTIFIC LIFE</p> <p>Gilyun A.V., Tutyck V.G. Durkheim and Contemporary (the Materials of the Round Table) 147</p>
	<p>IN MEMORY OF SCIENTIST</p> <p>Belenok A.A. Great Life of Ordinary Person 151</p>
	<p>ABSTRACTS 154</p>

25. Klineberg, O. The scientific study of national stereotypes // *International Social Science Bulletin*. – # 3. – 1951. – P. 505-515.
26. Lavolette, F. and Silvert, K.H. A theory of stereotypes // *Social Forces*. – # 29. – 1951. – P. 257-262.
27. Lippman, W. Public opinion. – New York: Harcourt Brace, 1922. – 422 p.
28. Mace, C.A. National stereotypes: Their nature and function // *Sociological Review*. – # 35. – 1943. – P. 29-36.
29. Meenes, M. A comparison of racial stereotypes of 1935 and 1945 // *Journal of Social Psychology*. – # 17. – 1943. – P. 327-336.
30. Oakes, Penelope J., Haslam, S. Alexander, Turner, John C. *Stereotyping and Social Reality*. – Oxford: Oxford University Press; Blackwell, 1994. – 255 p.
31. Pickering Michael. *Stereotyping. The Politics of Representation*. – New York: Palgrave, 2001. – 246 p.
32. Prothro, E.T. and Melikian, L.H. Studies in stereotypes: Familiarity and the kernel of truth hypothesis. // *Journal of Social Psychology*. – # 41. – 1955. – P. 3-10.
33. Reiner Emig. Introduction: contemporary Anglo-German relations // *Stereotypes in contemporary Anglo-German Relations* / ed. by Reiner Emig. – New York: St. Martin's Press, 2000. – P. 1-14.
34. Seago, D.W. Stereotypes: Before Pearl Harbour and after // *Journal of Social Psychology*. – #23. – 1947. – P. 55-63.
35. Sherif, M. *Group conflict and co-operation: Their social psychology*. – London: Routledge and Kegan Paul, 1967. – 263 p.
36. Sinha, A. K.P. and Upadhaya, O.P. Change and persistence in the stereotypes of university students toward different ethnic groups during Sino-Indian border dispute // *Journal of Social Psychology*. – # 52. – 1960. – P. 31-39.
37. Tajfel, H. and Wilkes, A.L. Classification and quantitative judgment // *British Journal of Psychology*. – # 54. – 1963. – P. 101-114 (a).
38. Tajfel, H. Cognitive aspects of prejudice // *Journal of Social Issues*. – # 25. – 1969. – P. 79-97.
39. Tajfel, H. *Human Groups and Social Categories*. – New York: Cambridge University Press, 1981. – P. 144-167. 369 p.
40. Vinacke, W.E. Stereotypes among national-racial groups in Hawaii: A study in ethnocentrism // *Journal of Social Psychology*. – # 30. – 1949. – P. 265-291.
41. Vinacke, W.E. Stereotypes as social concepts // *Journal of Social Psychology*. – # 46. – 1957. – P. 229-243.

О.В. КРЕТ

СТРУКТУРА ТРАНСПАРЕНТНОСТІ ВЛАДИ

Крет Ольга Віталіївна - аспірантка кафедри міжнародної інформації Рівненського інституту слов'янознавства

Про транспарентність сьогодні говорять багато і на різному рівні, проте розуміють цей феномен неоднозначно. У той же час, втілюючи у життя принципи транспарентності, важливо з'ясувати не лише сутність цього поняття та різні його трактування, але і структуру транспарентності. Як справедливо зазначає відомий американський фізик Д. Дойч, зараз ми маємо кілька надзвичайно глибоких теорій про структуру реальності. Якщо ми хочемо зрозуміти світ не поверхнево, а більш глибоко, нам допоможуть ці теорії і розум, а не наші забобони, набуті думки і навіть не здоровий глузд. Наші кращі теорії не тільки більш істинні, ніж здоровий глузд, у них набагато більше сенсу, ніж у здоровому глузді. Найцінніша їх властивість, на думку вченого, полягає в тому, що вони пояснюють саму структуру реальності. А одна з найцінніших, найбільш значущих та корисних властивостей людського розуму – його здатність відкривати та пояснювати структуру реальності. Саме тому, незважаючи на те, що кількість відомих нам теорій та зафіксованих фактів росте як снігова куля, сама структура не стає більш складнішою для розуміння [2].

Загальнонаукових та філософських робіт з проблем структури досить багато, проте наукових політологічних праць з проблематики структури транспарентності порівняно мало. Це стосується як теоретичних, так і прикладних досліджень. Тому, досліджуючи процеси інституалізації транспарентності в сучасному суспільстві, важливо, перш за все, з'ясувати її основні складові, виявивши, з яких елементів вона складається.

Ці фактори обумовили предмет (структура транспарентності) та мету нашого дослідження – визначення основних елементів і системних зв'язків транспарентності.

Структура (від лат. *structura* – будова) транспарентності визначається різними авторами по-різному. І це не випадково, оскільки єдиного підходу до трактування феномена транспарентності фактично немає. На сьогоднішній день як у науковій, так і в повсякденній лексиці є цілий спектр значень і самого терміну «структура». При цьому він співвідноситься як з поняттям системи, так і з поняттям організації. Хоча єдиної точки зору на співвідношення цих понять не існує, однак у більшості випадків в якості найбільш ши-

рокого з них розглядають поняття системи, що характеризує всю безліч проявів складного об'єкта (його елементи, будова, зв'язки, функції й т.д.). Структура виражає лише те, що залишається стійким, відносно незмінним при різних перетвореннях системи. Організація ж містить у собі як структурні, так і динамічні характеристики системи, що забезпечують її цілеспрямоване функціонування.

Один з підходів до структури транспарентності бере до уваги його атрибутивні характеристики. Їх аналіз справді дозволяє краще зрозуміти сутність транспарентності, проте такий підхід зосереджує увагу на невід'ємних властивостях транспарентності, без яких вона не може існувати. Структура ж предмета або явища характеризує будову та внутрішню форму організації системи, що є єдністю стійких взаємозв'язків між її елементами.

Можливо, досліджуючи структуру транспарентності, застосувати галузевий підхід. Тоді основними елементами транспарентності будуть різні сфери її застосування, тобто транспарентність економічного, соціокультурного та політичного життя суспільства. Між відокремленими таким чином елементами будуть існувати і певні зв'язки, і взаємозалежності. Такий підхід, зрозуміло, має право на існування, проте в цій ситуації фактично йдеться про форми транспарентності, які мають бути окремим предметом дослідження.

Найбільш перспективною методологією визначення структури досліджуваного явища, на наш погляд, може бути підхід, запропонований українським автором Є. Тихомировою. Він ґрунтується на ототожненні поняття структури з внутрішньою будовою того чи іншого явища або предмета і пов'язаний з категоріями цілого і його частин. Таке розуміння структури передбачає виявлення зв'язків, вивчення взаємодії й підпорядкованості складових частин різних за природою об'єктів, дозволяє виявити аналогії в їхній організації й вивчати структуру абстрактно без зв'язку з реальними об'єктами.

Дослідниця виокремлює три основні змістовні елементи відкритості, що можна розглядати у більш широкому контексті як елементи транспарентності, які визначають її структуру, незалежно від сфери прояву та застосування принципу транспарентності, і охоплюють одночасно всі атрибути транспарентності. На її думку, транспарентність складається з таких основних компонентів, як нормативно-правова, інституційна та особистісна компоненти.

Нормативно-правова компонента визначається законодавчим закріпленням транспарентності. Інституційна складова характеризується наявністю структурних та організаційних форм і механізмів, які дозволили б реалізувати принцип транспарентності у діяльності різних соціальних суб'єктів. Особистісна компонента виражає

транспарентність діяльності, перш за все, посадових осіб різних організацій та інституцій [3].

Загалом погоджуючись з таким тлумаченням структури транспарентності, вважаємо за необхідне додати до трьох визначених елементів ще кілька, зокрема процедурну (або технологічну) компоненту транспарентності, інформаційну компоненту транспарентності та громадську компоненту транспарентності. Отже, при такому тлумаченні структура транспарентності буде складатися з шести компонентів, які визначають різні елементи цього феномена і властиві йому незалежно від форми та сфери реалізації: нормативно-правова, інституційна, особистісна, процедурна, інформаційна та громадська компоненти транспарентності (рис. 1).

Ми погоджуємося з тим, що на перше місце, без сумніву, може бути поставлена нормативно-правова складова транспарентності: радикально вирішити проблему транспарентності в усіх сферах життя можна лише тоді, коли буде створено та реалізовано відповідний законодавчий механізм відкритості влади, що дозволить не лише ознайомити людей з законами та рішеннями влади, але і навчить людей виконувати ці закони, розуміти їх важливість для суспільного порядку та сприймати їх з довірою. Чи буде такий механізм ґрунтуватися на спеціальному законі, чи буде спиратися на систему законодавчих норм, які містять різні закони та нормативно-правові акти, на наш погляд, не має значення.

У розвинених державах поступовий і тривалий розвиток вже призвів до формування в них розвинутого правового механізму забезпечення транспарентності влади, у нас унормування транспарентності лише починається. Як зазначає російський дослідник М.Анісімцев [1], однією з перших країн, що започаткувала формування правового механізму транспарентності влади, стала Швеція. Тут ще у 1766 році був прийнятий закон про свободу видань, який регламентував один з аспектів транспарентності.

Сьогодні подібна практика має місце і в інших країнах, охоплюючи значно більше коло проблем правового регулювання транспарентності, ніж раніше. У Фінляндії існує Закон про відкритість публічних документів (1951 р.), у Данії – Закон про доступ до адміністративних документів (1970 р.), у Норвегії – Закон про гласність в адміністративному керуванні (1970 р.), у Франції – Закон про доступ до адміністративних документів (1978 р.), у Нідерландах – Закон про встановлення правил відкритості адміністративного керування (1978 р.), в Австралії – Закон про свободу інформації (1982 р.), в Канаді – Закон про доступ до інформації (1982 р.), в Новій Зеландії – Закон про адміністративну інформацію (1982 р.), в Австрії – Закон про розкриття інформації федеральних адміністративних органів (1987 р.), в Бельгії – Закон про розкриття адміністративного керування (1994 г), в Республіці Корея – Закон про розкриття

інформації публічних органів (1996 р.), в Японії – Закон про опублікування інформації, що належить адміністративним органам (2001) [1].

Дослідники вважають, що особливої уваги заслуговує досвід розв'язання проблеми нормативно-правового забезпечення транспарентності влади США. Закон про свободу інформації (1966 р.) та інші нормативно-правові документи вимагають, щоб органи влади проводили свої засідання привселюдно і забезпечували відкритий доступ до офіційних документів і інформації. З метою надання громадянам достатньої інформації для оцінки ймовірності того, що на дії цих чиновників впливають їхні фінансові інтереси, також публікуються фінансові звіти, що представляються офіційними особами і співробітниками законодавчих, виконавчих і судових органів федеральної влади.

Транспарентність влади не може бути реалізована повною мірою без створення певних структурних та організаційних форм і механізмів. Саме тому варто вести мову і про інституційну складову транспарентності, яка має кілька рівнів. Деякі науковці пропонують вести мову про внутрішній та зовнішній рівні інституційної транспарентності влади – транспарентність окремих гілок влади один щодо одного та транспарентність влади для позавладних суб'єктів [4]. Загалом погоджуючись з таким трактуванням інституційної компоненти транспарентності, ми вважаємо, що доречно виокремити додатково ще два рівні, які обумовлені існуючими комунікаційними потоками суспільства, – вертикальний рівень (транспарентність вищих владних структур щодо нижчих і навпаки нижчих щодо вищих, а також механізми транспарентності влади щодо широких кіл громадськості, заради яких фактично вона і виконує свої функції) та горизонтальний (встановлення зв'язків та взаємодія між різними гілками та рівнями влади).

Вертикальний рівень інституційної компоненти транспарентності певним чином охоплює і транспарентність дій посадовців та владних підрозділів у взаємодії з представниками бізнесу та комерційними структурами (для цього створюються різні дорадчі структури), і діяльність різноманітних консультативних структур для журналістів та представників різних груп громадськості, і розвиток на всіх рівнях державної влади так званого електронного врядування, й інші подібні організаційно-інституційні утворення. Транспарентність влади потребує створення не лише інституцій взаємодії з різними групами громадськості, але і спеціальних підрозділів та служб всередині владних установ, які б забезпечували збирання, аналіз, обробку та оперативне надання інформації про їх діяльність засобом масової інформації та інформаційним агентством.

Інституційна компонента транспарентності влади, на відміну від нормативно-правової, охоплює не лише владні структури, але й дії та діяльність різних соціальних інституцій, зокрема засобів масової інформації, недержавних правозахисних організацій, спеціалізованих недержавних органів контролю за транспарентністю влади, самих громадян та міжнародні правозахисні організації. Дедалі більше уваги у забезпеченні транспарентності приділяється також Інституту публік рилейшнз. Всі перелічені суб'єкти, поряд з державними органами, можуть бути віднесені до суб'єктів транспарентності. Їх роль у забезпеченні транспарентності суспільства може стати окремим предметом дослідження.

Особистісна компонента транспарентності влади охоплює особистісні контакти конкретних державних діячів з представниками громадськості; повідомлення про їх дії та рішення; їх іміджева діяльність. Як справедливо зазначають українські дослідники, особистісна компонента транспарентності влади повинна реалізуватися незалежно від прагнень та бажань посадовців оприлюднювати чи ні їхні дії. Як показує практика, останні дуже часто зовсім не зацікавлені в тому, щоб їх діяльність була прозорою для громадськості і прагнуть як можна більше «сховатися» від неї за інструкції та регламенти, що дозволяють утаємничувати інформацію. Саме тому значною мірою особистісна відкритість представників влади має залежати від зобов'язань, визначених нормативно-правовою базою [4].

Процедурна (або технологічна) компонента транспарентності передбачає визначеність технологій та процедур забезпечення транспарентності. Оптимально, коли стаття закону або норма інструктивного документа відповідної установи чи організації передбачає відповідний алгоритм дій щодо забезпечення необхідного рівня транспарентності, визначаючи права та обов'язки кожної сторони політичного процесу.

Процедурна компонента транспарентності, зрозуміло, може бути різною для різних суб'єктів політичного процесу. Наприклад, транспарентність законодавчого процесу передбачає певні процедури застосування законодавчої ініціативи; підготовки проектів закону; їх обговорення у засобах масової інформації та громадських читаннях, семінарах, конференціях, на засіданнях постійних комісій та комітетів парламенту, пленарних засіданнях, під час зустрічей депутатів з виборцями, на зборах виборців, у громадських організаціях. Транспарентний законодавчий процес вимагає присутності представників громадськості і, перш за все, засобів масової інформації у парламенті під час прийняття законодавчих актів у першому та наступних читаннях; доведенні тексту

прийнятого закону до громадськості (друкування в пресі, поширення через електронні засоби, друк окремих брошур чи листівок, збірників законодавчих актів для фахівців).

Інформаційна складова транспарентності, її іноді називають інформаційною відкритістю, це специфічна компонента транспарентності, яка передбачає підготовку та поширення інформаційних повідомлень, які дозволяють підтримувати громадськість у стані поінформованості щодо рішень та діяльності тих чи інших соціальних та політичних суб'єктів.

Громадська компонента транспарентності передбачає здатність суспільства та відповідних соціальних груп сприймати інформацію завдяки наявності у них потреби у транспарентності та знань щодо об'єкта транспарентності. Без урахування даної компоненти фактично неможливо реалізувати транспарентність у суспільстві, оскільки, коли немає потреби в

отриманні інформації про рішення та діяльність тих чи інших соціальних та політичних суб'єктів або коли громадськість не в змозі зрозуміти, що перед нею «відкривається», транспарентність втрачає сенс.

Отже, незалежно від специфіки сфери реалізації транспарентності, структура транспарентності влади містить нормативно-правову, інституційну, особистісну, процедурну, інформаційну та громадську компоненти. Механізм забезпечення транспарентності може бути різний, проте необхідно, щоб він був чітко налагоджений та відпрацьований на всіх рівнях влади та управління, тільки тоді відкритість буде мати потрібний ефект. Подальші дослідження проблем транспарентності у політологічному контексті можуть бути спрямовані на більш детальне вивчення окремих компонентів транспарентності влади та форми транспарентності, пов'язані з окремими сферами життя суспільства.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Анисимцев Н. Транспарентность административно-государственного управления: японский вариант // Проблемы теории и практики управления, 2001, №6. – http://www.ptpu.ru/issues/6_01/5_6_01.htm.
2. Дойч Д. Структура реальности. Перевод с английского Н.А. Зубченко под общей редакцией академика РАН В.А. Садовниченко. – Москва-Ижевск, 2001. – Режим доступа: <http://lib.ru/FILOSOF/DOJCH/reality.txt>.
3. Тихомирова Е. Б. PR-формування відкритого суспільства: Монографія. – К.: Наша культура і наука, 2003. – 197 с.
4. Тихомирова Е.Б. Транспарентність і відкритість діяльності влади та шляхи їх забезпечення // Наукові записки. НаУКМА. Політологія. Том 20. – К.: Видавничий дім «КМ Academia», 2002. – С. 39-43.

I.B. ВІВЧАР

ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕГРАЦІЇ НА ПОСТРАДЯНСЬКОМУ ПРОСТОРІ

Вівчар Інна Володимирівна - старший викладач кафедри міжнародних відносин і країнознавства Рівненського інституту слов'янознавства Київського славістичного університету

Після розпаду радянського геополітичного простору проявилися тенденції до створення нових міждержавних утворень. Після проголошення Співдружності Незалежних Держав (СНД) відбулася «природна» регіоналізація пострадянського простору з урахуванням природно-географічних, етнонаціональних та етноконфесійних особливостей. Східна Європа включає Росію, Україну, Білорусь. Відокремлюються країни Балтії (Литва, Латвія та Естонія), Південного Кавказу (Грузія, Азербайджан та Вірменія), Центральної Азії (Казахстан, Узбекистан, Туркменистан, Таджикистан та Киргизія). Молдова, яка етнічно тягнеться до

Румунії, формально входить до Східної Європи. Проголошення Співдружності не лише підсумувало остаточну дезінтеграцію СРСР, а й визначило особливості генези та еволюції інтеграційних процесів на пострадянському просторі у контексті становлення нової «постбіполярної» системи міжнародних відносин. Постала також проблема визначення векторів розвитку, в тому числі інтеграційних, у рамках СНД, вибору та зайняття пострадянськими міжнародними акторами своєї ніші в новій конфігурації міжнародних відносин і світового порядку. Звідси – у теоретичному та прагматичному вимірах – така пильна увага до